

ضرورت توجه به تنوع و پژوهش در طرح‌های ملی قرآنی

در روزهای اخیر، خبر ابلاغ «طرح ملی یک آیه» منتشر شد؛ طرحی که با محوریت مساجد و ظرفیت‌های مردمی دنبال می‌شود ...

ایکنا .به قلم رضا نباتی؛ مؤلف کتب درسی قرآن

«بسم الله الرحمن الرحيم

در روز های اخیر، خبر ابلاغ «طرح ملی یک آیه» منتشر شد؛ طرحی که با محوریت مساجد و ظرفیت های مردمی دنبال می شود و طبیعتاً نشان دهنده دغدغه ارزشمند متولیان امر برای تقویت انس عمومی با قرآن کریم است. بی تردید هر حرکتی که با نیت توسعه فرهنگ قرآنی در جامعه شکل گیرد، قابل تقدیر و حمایت است؛ اما در کنار این حمایت، توجه به برخی نکات و ملاحظات می تواند به اثربخشی بیشتر چنین طرح هایی کمک کند.

یکی از موضوعاتی که سال ها در حوزه آموزش و ترویج قرآن درباره آن گفت و گو شده، تفاوت میان «ایده ملی» و «طرح واحد ملی» است. برای مثال، هنگامی که شهید آیت الله العظمی سیدعلی خامنه ای رهبر معظم انقلاب بر تربیت ۱۰ میلیون حافظ قرآن تأکید می کنند، این موضوع بیشتر به عنوان یک افق و هدف کلان فرهنگی مطرح می شود؛ افقی که طبیعتاً می تواند با روش ها، الگو ها و مسیر های متنوعی دنبال شود.

هر برنامه ای که در مقیاس ملی اجرا می شود، طبیعتاً نیازمند بررسی علمی، اجرای آزمایشی، آسیب شناسی و سنجش میزان موفقیت است. این مسئله نه از سر مخالفت با طرح ها، بلکه برای افزایش ماندگاری و اثربخشی آنها ضروری به نظر می رسد

جامعه ایران از تنوع گسترده فرهنگی، زبانی، اقلیمی و حتی سلیقه های آموزشی برخوردار است. نوع ارتباط مردم مناطق مختلف با قرآن نیز متفاوت است؛ برخی با تلاوت، برخی با حفظ، برخی با ترجمه و گروهی با تدبر و فهم مفاهیم ارتباط عمیق تری برقرار می کنند. به همین دلیل شاید بهتر باشد در کنار طرح های فراگیر، به ظرفیت طرح های بومی و محلی نیز توجه بیشتری شود.

در بسیاری از استان ها، مساجد، مؤسسات و جلسات مردمی، تجربه های موفق و ارزشمندی در حوزه آموزش و انس با قرآن وجود دارد که حاصل سال ها فعالیت میدانی و شناخت مخاطب است. اگر این تجربه ها بیشتر دیده و تقویت شوند، می توانند مکمل بسیار خوبی برای برنامه های کلان کشوری باشند.

نکته دیگری که اهمیت دارد، توجه به پشتوانه پژوهشی و ارزیابی مستمر طرح هاست. هر برنامه ای که در مقیاس ملی اجرا می شود، طبیعتاً نیازمند بررسی علمی، اجرای آزمایشی، آسیب شناسی و سنجش میزان موفقیت است. این مسئله نه از سر مخالفت با طرح ها، بلکه برای افزایش ماندگاری و اثربخشی آنها ضروری به نظر می رسد. همچنین در حوزه آموزش عمومی قرآن، هنوز ظرفیت های پژوهشی فراوانی وجود دارد که می توان بیش از گذشته به آنها پرداخت؛ از جمله اینکه برای گروه های سنی مختلف، چه آیات و سوره هایی مناسب تر است، چه شیوه هایی در ایجاد انس پایدار با قرآن مؤثرتر است و چگونه می توان آموزش قرآن را کاربردی تر و متناسب تر با نیاز های مخاطب طراحی کرد.

یکی از مهم ترین موضوعات در آموزش قرآن، توجه هم زمان به «تلاوت»، «فهم» و «تدبر» است. حفظ قرآن کریم بدون شک کاری ارزشمند و مبارک است، اما در کنار آن، باید زمینه ای فراهم شود تا مخاطب بتواند ارتباط معنایی و کاربردی با آیات برقرار کند و قرآن را در زندگی روزمره خود حاضر ببیند. در این میان، نقش معلم و مربی قرآن نیز بسیار مهم است. تجربه نشان داده هر جا معلمان توانمند، آموزش دیده و علاقه مند حضور داشته اند، اثرگذاری فعالیت های قرآنی چند برابر شده است.

بنابراین، سرمایه گذاری در حوزه تربیت معلم و ارتقای شیوه های آموزشی می تواند یکی از اولویت های مهم برنامه های قرآنی باشد. نکته مهم دیگر، ضرورت گفت و گوی علمی و شنیدن دیدگاه های متنوع در حوزه قرآن است. طبیعی است که درباره شیوه ها و برنامه های قرآنی، نگاه ها و تجربه های متفاوتی وجود داشته باشد و همین تضارب آرا می تواند به پختگی بیشتر تصمیم ها کمک کند.

امروز بیش از هر زمان دیگری نیازمند هم افزایی، پژوهش و استفاده از همه ظرفیت های مردمی و تخصصی در حوزه قرآن هستیم. اگر طرح های ملی در کنار حمایت از ابتکار های بومی، با نگاه علمی، تدبیرمحور و مخاطب شناسانه پیش بروند، می توان امیدوار بود که انس عمومی با قرآن در جامعه عمیق تر، ماندگارتر و اثرگذارتر شود.

امید است همه فعالان، مدیران و دلسوزان حوزه قرآن کریم، با همدلی و بهره گیری از تجربه های متنوع، در مسیر تحقق جامعه ای قرآنی و آشنا با مفاهیم الهی بیش از پیش موفق باشند.»